

on. 1. jun. 2016 kl. 08:52

170

Auditiv feedback kan få ordblinde elever til at skrive bedre

"Antagelsen er, at det fremmer elevernes skriftsproglige udvikling, når det, de hører, stemmer med skriftsprogets konventioner og lydfølgeregler", fortalte konsulent Bent Saabye Jensen, som har fået udviklet et særligt program til lytteskrivning.

Af: Henrik Stanek

Skolens yngste elever bliver bedre til at skrive, når de kan høre bogstavlydene, mens de eksperimenterer sig gennem selvskrevne tekster. Det viser et treårigt projekt med såkaldt lytteskrivning. Også ordblinde elever kan få glæde af metoden.

I 2010 var konsulent Bent Saabye Jensen med til at lave undersøgelsen Lyt, læs og lær, som viste, at læse- og skriveteknologier ikke bare kompenserer, men også stimulerer læsningen i grundskolen. Siden er han gået videre med et treårigt projekt om lytteskrivning, hvor eleverne får læst bogstavlyde op, mens de arbejder med

børneskrivning.

SÅDAN FUNGERER LYTTESKRIVNING

Eleven skriver i det særlige program OS+, hvor OS står for opdagende skrivning og + for auditiv feedback. Det vil sige, at eleverne kan høre bogstavernes navne, standardlyde eller betingede udtaler, mens de skriver.

Den auditive feedback kan indstilles, så den passer til elevernes skriftsproglige udviklingstrin. For eksempel kan eleven, som ikke er sikker i bogstaverne, få bogstavnavne eller bogstavlyde som feedback. På samme måde kan eleven, som er fortrolig med alfabetet, få feedback i form af løbende oplæsning.

OS+ er udviklet af konsulent Bent Saabye Jensen i samarbejde med MV Nordic. Programmet anvendes alene i udviklingsprojekter og forskning, men Bent Saabye Jensen arbejder på at få et program til lytteskrivning på markedet.

Du kan læse mere på lytteskrivning.dk

Metoden bruges både i Norge og Sverige, men i Danmark er det en udfordring, at skriftsproget er betydeligt mere uregelmæssigt end svensk og norsk. I gennemsnit repræsenterer bogstaverne kun deres standardlyd i 60 procent af tilfældene, mens resten afhænger af konteksten. E er endda helt nede på 11 procent.

Ordblindekonference: Lærerstuderende bør lære om teknologiers didaktiske muligheder

"Derfor giver det ikke umiddelbart mening, at danske børn hører sproglyde, når de skriver på computer. Men det er ikke tilfældigt, hvornår de er tryksvagt eller trykstærkt, og ifølge Fælles Mål skal eleverne efter 2. klasse dels kende til bogstavernes kontekstbetingede udtaler, dels kunne læse og stave lydrette og almindelige ikke-lydrette ord", sagde Bent Saabye Jensen i en workshop om lytteskrivning på årets ordblind- og it-konference i Kolding. Han er selvstændig konsulent og er tilknyttet Nationalt Videncenter for Læsning.

Eleverne erfarer sig til skrivning

I lytteskrivning får eleverne læst bogstavernes navne, standardlyde eller betingede udtaler, mens de skriver.

"Antagelsen er, at det fremmer elevernes skriftsproglige udvikling, når det, de hører, stemmer med skriftsprogets konventioner og lydfølgeregler", sagde Bent Saabye Jensen, som har fået udviklet et særligt program til lytteskrivning, OS+.

Elever bruger it-støtte til at udvikle deres egne læse- og skrivestrategier

På workshoppen viste han et videoklip med to elever i 1. klasse, som løbende får læst op, så da de staver gemmeleg som gemeleg, kan de høre, at der mangler noget. De prøver at slette leg, hvorefter det bliver klart for dem, at det er galt med geme. Den ene elev foreslår, at ordet måske er med to m'er.

'Du gjorde det', udbryder den anden, da det viser sig at holde stik.

"Børnene skriver ud fra deres viden om bogstaver og lyde, så når lydene ikke passer,

reflekterer de, opstiller strategier, justerer og skriver igen. Den proces er vigtig", sagde Bent Saabye Jensen.

Han viste derefter et klip med to andre drenge, som ikke er så langt fremme med at læse og skrive, så "børnene løber" bliver til "bøjne lpbha". De prøver at sætte et ø ind, så der står "løbpa".

"Den siger b i stedet for p. Meget mærkeligt", kommenterer den ene elev og prøver at sige løbe.

Eleverne skriver for at fortælle en historie

Læreren havde advaret Bent Saabye Jensen om, at de to drenge ikke ville kunne holde koncentrationen ret længe. Men de arbejdede koncentreret og fokuseret ved computeren i 45 minutter.

En deltager i workshoppens indvendte, at drengene bruger lang tid på at stave et ord fremfor at skrive en historie. Bent Saabye Jensen svarede, at han ønsker at fremme det kommunikative frem for det træningsmæssige, men det forhindrer ikke, at eleverne også fokuserer på ordenes form.

Læse- og skriveteknologier til ordblinde stiller lærere over for nye udfordringer

"Efter et år oplever 40 procent af eleverne i projektet, at læsning har et kommunikativt formål, mens det kun gælder for ni procent af alle elever. Resten ser læsning som en nødvendig del af det at gå i skole. Derfor tænker jeg, at man kan bruge lytteskrivning til at lade børnene skrive, fordi de har noget på hjertet. Samtidig styrker metoden deres fokus på formen".

Forsøgselever overhalede kontrolgruppen på alle parametre

Bent Saabye Jensen har både afprøvet lytteskrivning på 300 elever fra 0. til 2. klasse i Holbæk Kommune og har lavet en effektundersøgelse i 1. klasse med en kontrolgruppe. Eleverne fik de samme oplæg og skrev i det samme program. Eneste forskel var, at den ene gruppe fik læst op, den anden gjorde ikke.

"Eleverne i kontrolgruppen havde et bedre udgangspunkt ved forløbets start, men de blev overhalet på samtlige parametre. Mens kontrolgruppen forbedrede sig med faktor 1,8, udviklede eleverne med auditiv feedback sig med faktor 2,3. Det synes at være en væsentlig forskel", vurderede Bent Saabye Jensen fra talerstolen.

PH.D. OM LYTTESKRIVNING

Audiologopæd Stine Fulgsang Engmose gik 1. marts i år i gang med en ph.d. om lytteskrivning. Den officielle titel er "Børnestavning med og uden (computer)feedback. Hvordan kan man bedst fremme den tidlige staveudvikling?"

Gennem et studie med tre træningsgrupper og en kontrolgruppe belyser Stine Fulgsang Engmose, hvordan forskellige former for feedback påvirker elevernes udbytte af børnestavning i 0. og 1. klasse. Hun måler effekten på deres læse- og stavefærdigheder.

Projektet gennemføres i samarbejde med Center for Læseforskning på Københavns

Universitet og University College Sjælland. Stine Fuglsang Engmose har været ansat på LæseTek, Center for læsning og læseteknologi, i Holbæk Kommune siden 2009. Du kan følge projektet på hendes blog, som du finder via linket til højre for artiklen. Elevernes motivation drives af, at lytteskrivning understøtter det eksperimenterende. "Eleverne skriver, fordi de har noget på hjertet, så de opfatter det ikke som en træningsopgave, men som funktionel skrivning. Men man kan sagtens forestille sig, at elever får opgaver med specifikke ord og bogstaver, som de har problemer med".

Ordblinde får også udbytte af at lytte

En deltager i workshoppene fortalte, at hendes ordblinde elever skriver maj i stedet for mig, og det fanger et program som cd-ord ikke.

Eleverne vil nogle gange blive vildledt, erkendte Bent Saabye Jensen. Men de opdager det hen ad vejen, fordi lytteskrivning styrker deres viden om bogstavernes lyde.

"Inden de aktiverer programmet, skal de have en sikker fonologisk viden og kende stavemåden på små ord, så de ved, at mig staves m-i-g", sagde Bent Saabye Jensen.

"Så er programmet ikke relevant for ordblinde elever", udbrød en deltager.

Oplægsholderen var ikke enig.

"Jeg har afprøvet programmet på flere ordblinde elever fra 4. til 6. klasse. Det er rigtigt, at de typisk laver andre fejl end ikke-ordblinde elever, men det tyder på, at deres udbytte af programmet er det samme", svarede Bent Saabye Jensen, som dog hovedsageligt har arbejdet med almene læsere.

Folkeskolen.dk sætter i anledningen af det første år med den nationale ordblindedetst fokus på testen og på undervisning af ordblinde elever. Dette er den 18. artikel i temaet. Du kan læse Niels Christian Sauers samlede kommentar under nyheden "Nu bruger alle kommuner den nationale ordblindedetst":